

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПТНЗ: ДЕФІНІТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ірина Савченко

Реферат

За умов швидкого застарівання й оновлення інформації, модернізації сучасних інноваційних виробничих технологій, працівники професійно-технічних навчальних закладів змушені знаходитись в постійному процесі педагогічного пошуку. Учні професійно-технічних навчальних закладів, орієнтовані на зростання власної професійної компетентності шляхом навчання упродовж життя, надзвичайно залежать від уміння самостійно знаходити та використовувати інформацію щодо отримання нового знання. Тому в умовах формування єдиного інформаційного освітнього простору в Україні все більше актуалізується проблема розвитку інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів. В інформаційному суспільстві технології пошуку, оброблення, аналізу інформації важливі як для керівника управління освітою, директора професійно-технічного навчального закладу, так і викладача спеціальних технологій, майстра виробничого навчання, учня. Практика свідчить, що саме володіння технологіями роботи у відкритому інформаційному освітньому середовищі, сформоване педагогічним впливом, значно покращує навчальну саморозвивальну діяльність учнів. Ця проблема, як і кожна з досліджувальних наукових проблем, має власну термінологію та формує понятійно-категоріальний апарат.

Стаття знайомить читача з основними тлумаченнями найпоширеніших дефініцій з проблеми розвитку інформаційно-аналітичних компетентностей педагогічних працівників ПТНЗ та доводить, що критеріями розвиненої теорії є чітка багатоаспектна поняттєва система, яка нерозривно пов'язана з процесами інтенсифікації інформатизації освіти. За їх допомогою забезпечується оптимальний зв'язок засобів наукового пошуку і його результату.

Ключові слова: *якість освіти, розвиток, компетентність, інформаційно-аналітична компетентність, педагогічні працівники, моніторинг, індикатори, показники, ефективна діяльність професійно-технічного навчального закладу.*

Актуальність теми. Нині в умовах формування інформаційного суспільства спостерігається стрімке зростання значення інформації в усіх видах економічної діяльності, зокрема у професійній педагогіці. Вона починає розглядатись як ресурс, що має виняткове значення як для керівника навчального закладу під час прийняття ним управлінських рішень, так і для педагогічних працівників, які не тільки повинні вміти працювати з масивами інформації, фільтрувати і аналізувати необхідні ресурси, а й навчати цьому майбутніх кваліфікованих робітників. Ця проблема актуалізується сьогодні в

умовах нової освітньої парадигми «навчання упродовж життя» тому, що в стихійному інформаційному просторі (величезні обсяги інформації, проблеми моралі, культури, психологічного впливу на свідомість й фізіологічне перенавантаження) учням дуже складно орієнтуватися. Практика свідчить, що саме володіння технологіями роботи у відкритому інформаційному освітньому середовищі значно покращує навчальну саморозвивальну діяльність учнів.

Постановка проблеми. Кожний досліджуваний процес в науці має власну термінологію та формує понятійно-категоріальний апарат, визнаний одним із провідних пізнавальних засобів, який застосовується в науковій практиці і відіграє одну з ключових ролей в отриманні об'єктивних наукових знань. Його використання свідчить про багатогранність, складність, інтегративність проблеми. За його допомогою забезпечується оптимальний зв'язок засобів наукового пошуку і його результату. У зв'язку зі змінами, що відбуваються, та необхідністю дослідження проблеми розвитку інформаційно-аналітичної компетентності виникла потреба вироблення й уточнення основних понять, категорій та дефініцій цього наукового поля.

Під цим поняттям у філософському аспекті ми розуміємо предмети та явища об'єктивного світу, форму мислення в її властивостях, зв'язках, ознаках. Ключові, фундаментальні, важливі наукові поняття, які відображають найістотніші сторони, закономірні зв'язки й відношення реальної дійсності і пізнання називаються категоріями (грец. – стверджувати).

У свою чергу, стисле логічне визначення, що встановлює суттєві відмінні ознаки, значення тлумачення термінів та понять, його зміст і межі є дефініцією (лат. – визначення) [1]. Проблеми, які безпосередньо розглядаються в цій статті, пов'язані з дослідженнями, присвяченими загальним теоретичним та методологічним засадам модернізації ПТО (Р. Гуревич, Н. Кузьміна, Ю. Зіньковський, І. Зязюн, Н. Ничкало, В. Радкевич та ін.); теоретичним основам формування професійної компетентності педагогічних працівників у системі підготовки кваліфікованих робітників (В. Адольф, Е. Зеєр, О. Коваленко, Н. Кузьміна, Т. Браже, А. Вербицький, Б. Ісправников, С. Крисьяк, Е. Помиткін, О. Щербак та ін.); інформаційно-аналітичного забезпечення органів управління професійно-технічною освітою різних рівнів (Т. Волкова, І. Савченко, В.Ягупов).

Аналіз публікацій доводить, що останнім часом дедалі частіше в педагогічному середовищі використовуються поняття, пов'язані не тільки з процесами інформаційно-аналітичного забезпечення управлінської діяльності в системі ПТО, а й з професійною діяльністю педагогічних працівників ПТНЗ. Це зумовлюється процесами інтенсифікації інформатизації освіти та впровадженням у навчально-виробничий і виховний процес сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Анкетування та інтерв'ювання педагогічних працівників ПТНЗ різних категорій (викладачі загальноосвітніх предметів та спецтехнології, майстри виробничого навчання, методисти, заступники директорів) довело, що, на їх думку, вони володіють достатньо не тільки ІКТ-технологіями щодо забезпечення навчального процесу, а й основами аналізу, пошуку, узагальнення інформації. Однак дослідження, проведене Інститутом інноваційних технологій

та змісту освіти МОН України у 27 регіонах України в 2012 р. щодо володіння ІКТ-технологіями, виявило недостатній рівень сформованості цих компетентностей у педагогічних працівників ПТНЗ.

Аналіз результатів анкетування допоміг зробити висновок, що є суперечності між: швидкою втратою актуальності та новизни інформації і недостатнім володінням педагогами технологіями її пошуку; потребою у підвищенні інформаційно-комунікативної та аналітичної компетентності педагогічних працівників ПТНЗ і відсутністю програм, спрямованих на її розвиток; появою у педагогічній практиці термінології, пов'язаної з інформаційно-аналітичною компетентністю, та відсутністю науково-обгрунтованого тезауруса з даної проблеми.

Дефініції цього проблемного поля, на наш погляд, є водночас предметом рефлексії й теоретичного аналізу, які спонукають нас зробити висновок про те, що недосліджені аспекти категоріально-понятійного апарату зумовлюють певну невизначеність проблеми і потребують уточнень, конкретизації та більш вдалого формулювання. Так, на нашу думку, науково обгрунтований понятійний апарат дослідження дає змогу розкрити повністю зміст, мету й завдання обраного проблемного поля, виявити суперечності в думках різних авторів, що, в свою чергу, відкриває широке поле застосування загальнонаукових пізнавальних засобів у наукових розвідках з проблем підвищення інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників ПТНЗ.

Сучасними характерними ознаками тезауруса професійно-технічної освіти є широкий спектр визначень і тлумачень майже в кожному напрямі цієї освітньої системи: стандартизація, управління системою, науково-методичне забезпечення, профорієнтація тощо. Водночас, перевантажений, складний і неоднозначний понятійний апарат з проблеми дослідження вимагає удосконалення, змістовної та методичної систематизації, методологічної побудови і повинен бути гранично точним й відповідати завданням, які мають бути досліджені.

Вивчення термінологічно-понятійної системи в сучасній практиці зумовлене тим, що останнім часом у педагогічній теорії з'являється багато нових визначень, зокрема в такому напрямі, як інформаційно-аналітична компетентність в освітній діяльності.

Виклад основного досліджуваного матеріалу. Структуру понятійно-категоріального апарату дослідження утворює комплекс взаємопов'язаних, інтегральних базисних дефініцій, а саме: якість освіти, якість професійно-технічної освіти, моніторинг, система інформаційного моніторингу, завдання інформаційного моніторингу, інформація, обсяг наукової інформації, відкритий освітній простір, інформатизація освіти, об'єкт інформатизації, інформаційний ресурс ПТО, інформаційно-аналітична діяльність, інформаційний обмін, компетентність, компетенція педагога, інформаційно-аналітична компетентність керівника ПТНЗ.

Під якістю освіти (поняття отримало міжнародне визнання у 1998 р. на Всесвітній конференції з вищої освіти в м. Парижі) ми розуміємо багатоаспектну стратегічну категорію (забезпечує національну безпеку,

визначає економічний і соціальний потенціал держав), що має найрізноманітніші визначення й трактування. У педагогічному середовищі вона ототожнюється із системністю, повнотою, глибиною засвоєних знань, умінь, навичок, які дають змогу учневі успішно вирішувати типові й нетипові навчальні, професійні та власні життєві ситуації. Для більш повного розкриття змісту термінологічного словосполучення «якість освіти» звернемося до української енциклопедії освіти, де його представлено як «збалансовану відповідність певного освітнього рівня численним потребам, цілям, умовам, затвердженим освітнім нормам і стандартам, що встановлюються для виявлення причин порушення цієї відповідності та управління процесом поліпшення якості».

Якість освіти виступає предметом вивчення філософії, психології, педагогіки, менеджменту освіти, політології, соціології, економіки та інших наук» [2, С. 1017]. Якість професійно-технічної освіти розглядається нами як системна, інтегральна характеристика, зорієнтована на досягнення ефективних результатів (якісно підготовлені випускники) шляхом активізації всього потенціалу навчального закладу, відповідно до прийнятих цілей та стандартів професійної освіти, з орієнтацією на задоволення вимог роботодавців і особистості. Вона також встановлює критерії якості – показники, фактори, умови, ресурси, що впливають на розвиток формування професійних знань, навичок та компетенцій учнів, а саме: зміст освіти, форми й методи навчання, обсяги фінансування, стан матеріально-технічної бази, рівень організації навчального процесу і кадрового потенціалу, навчально-методичне забезпечення навчального процесу та інноваційна діяльність, рівень підготовленості й мотивації учнів, інформаційне забезпечення тощо.

Якість професійно-технічної освіти визначається за допомогою певних моніторингових процедур та інструментарію. Управлінська діяльність без аналітичної роботи є неефективною, деструктивною, маніпулятивною. Здійснення аналізу, моніторингу якості навчально-виробничого процесу залежить від професійної компетентності педагогічних працівників. В останнє десятиріччя моніторинг у сфері професійно-технічної освіти виокремився в самостійний напрям наукової управлінської діяльності.

Моніторинг має комплексний характер і є інформаційно-діагностичною, науковою, прогностичною системою, реалізація якої відбувається в інформаційно-аналітичному забезпеченні управлінської діяльності. Під моніторингом у галузі професійно-технічної освіти ми розуміємо технологію відстеження його процесуальних та результативних сторін (сукупність засобів, спрямованих на зміну об'єкта, на який здійснюється формуючий вплив). Моніторинг базується на певних елементах: визначенні цілей, завдань, принципів, функцій і науково обґрунтованій структурі (стадії, фази, технологічні блоки, що реалізують функції; методи й засоби реалізації; параметри та критерії спостереження; специфічні особливості). Він здійснюється на загальнодержавному, регіональному рівнях професійно-технічної освіти й рівні конкретного професійно-технічного навчального закладу і спрямований на відстеження стану, явищ, процесів, діяльності, що відбуваються в системі. Моніторинг розвитку ПТО виконує інтегративну,

діагностичну, компаративістську, експертну, інформаційну, прагматичну функції.

В основу моніторингу регіональних систем ПТО покладено збирання, оцінювання й аналіз якісних показників освіти, з відповідним поширенням і доступом до цієї інформації громадськості та користувачів освітніх послуг на регіональному рівні. Реалізація планів ПТНЗ вимагає постійного спостереження за результатами діяльності. Тому, очевидно, найважливішим завданням керівника є вміння налагодити ефективну систему моніторингу, яка дає змогу швидко вносити необхідні корективи у планування і роботу навчального закладу в умовах непередбачуваних змін. Під системою інформаційного моніторингу ми розуміємо таку людино-комп'ютерну систему, що дає змогу вирішувати завдання управління, моделювання ситуацій та здійснювати аналіз діяльності. Така система – це сукупний продукт діяльності експертів, управлінців, програмістів. Формування інформаційної моделі моніторингу здійснюється на основі аналізу й систематизації інформаційних потреб користувачів – суб'єктів моніторингу.

Під інформаційними потребами ми розуміємо сукупність компонентів інформації, показники результативності його діяльності, які дають повне уявлення про стан об'єкта. Завдання інформаційного моніторингу – відстеження, аналіз стану проблеми і моделювання варіантів його розвитку на основі об'єктивної інформації. Під системою інформаційного моніторингу ми розуміємо таку комплексну систему, яка забезпечує аналітичною інформацією управлінську діяльність завдяки консолідації зусиль експертів, методистів, науковців, програмістів за допомоги сучасного інструментарію, комп'ютерної техніки, програмного забезпечення.

Термін «інформація» походить від латинського слова «informatio» й означає роз'яснення, витлумачення, виклад фактів [3]. Під інформацією ми розуміємо опосередкований формами зв'язку результат відображення змінюваного об'єкта з метою збереження його системної цілісності. Філософське розуміння інформації відображає реальний світ, певну властивість матерії, отримання нових знань. Багато вчених зі світовим ім'ям присвятили свої наукові праці визначенню й дослідженню наукових проблем, пов'язаних з інформацією: А. Моль, В. Глушков, Н. Вінер, К. Шеннон, Л. Бріллоен, У. Росс, Ешбі, А. Урсул, І. Юзвішин.

Інформація, яка постійно знаходить свого клієнта і актуальна у будь-який історичний проміжок часу, відповідає наступним критеріям: актуальності, достовірності, надійності, доступності, вчасності, повноті, адекватності. Гілберт Кіт Честертон висловлювався щодо проблем інформування й зазначав, що кожний бажає, щоб його інформували чесно, неупереджено, правдиво – і в повній відповідності до його поглядів. Але практика переконливо доводить, що актуальність і вчасність в інформаційному забезпеченні є найважливішими критеріями, від яких залежить оперативність реагування на зміни зовнішнього середовища, процеси прийняття рішень, формування стратегії подальшого розвитку в будь-яких сферах.

Обсяг наукової інформації, в тому числі у сфері освіти, під впливом глобальних змін і тенденцій кожних п'ять років значно зростає. У звітах «The

Expanding Digital Universe» наведено дослідження аналітичної компанії IDC, яка констатує, що в минулому році показник обсягів інформації, який накопичено і зберігається у світі, становив 161 екзабайт (мільярдів гігабайт), а до 2010-го, за прогнозом, досягне 988 екзабайт.

Для порівняння згадаємо, що у 1999 р. у світі було вироблено 2–3 екзабайти даних, а у 2002 – от 3 до 5 екзабайт. [Проте нині в інформаційному просторі майже 95% наукової інформації залишається невикористаною. Головні причини: обмежена швидкість переробки інформації людським мозком (приблизно 50 біт за секунду) та недостатня її доступність, відсутність єдиного відкритого освітнього інформаційного середовища, що діє на основі правової, методологічної єдності, в якому зосереджена необхідна нормативно-довідкова інформація та єдина база даних для навчальної, наукової, фінансової, управлінської, статистичної діяльності.

Дедалі частіше ми звертаємося до таких понять як «відкритий інформаційний освітній простір», «інформаційно-комунікаційне середовище» та шукаємо відповідь на те, як найефективніше може професійно-технічна освіта використати переваги інформаційного суспільства, в «якому виробництво і споживання інформації є найважливішим видом діяльності, а інформація визнається найзначнішим ресурсом».

На наш погляд, входження української системи ПТО у відкритий освітній простір (англ. Information space), тобто середовище, в якому існує, циркулює, обертається інформація, призначена людині, і де інформаційні комунікації, електронні мережі відіграють провідну роль, надасть їй чимало переваг. До зазначених переваг можна зарахувати: доступність інформації; ефективну взаємодію інформаційних партнерів; оперативність прийняття управлінських рішень; інтеграцію наявних інформаційних баз даних з метою отримання якісно нових результатів досліджень; можливість вивчення й запровадження як кращого вітчизняного, так і зарубіжного досвіду; позиціонування системи професійно-технічної освіти; здійснення профорієнтації у новому форматі; проведення дистанційного навчання, розташування педагогічних програмних засобів навчання на освітніх порталах або сайтах, що сприятиме розвитку маркетингових, інформаційних служб у ПТНЗ. Досвід передових країн світу підтверджує гіпотезу про те, що становлення інформаційного суспільства ініціює формування прогресивних тенденцій розвитку продуктивних сил, зміну структури суспільних взаємозв'язків і, передусім, інтелектуалізацію діяльності всіх членів суспільства в усіх його сферах, у тому числі у сфері освіти. [14].

Інформатизація освіти – упорядкована сукупність взаємопов'язаних організаційно-правових, соціально-економічних, навчально-методичних, науково-технічних, виробничих та управлінських процесів, спрямованих на задоволення інформаційних, обчислювальних і телекомунікаційних потреб, що пов'язані з можливостями методів і засобів інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ) учасників навчально-виховного процесу, а також тих, хто цим процесом управляє й його забезпечує. [4, с.360].

Об'єкт інформатизації (аналітичні підрозділи системи управління ПТО, ПТНЗ) повинен бути однозначно визначений і представлений його структурою, механізмом функціонування й системою зовнішніх зв'язків.

У вітчизняній педагогіці процеси інформатизації освіти перебувають у полі зору Б. Малиновського, В. Бикова, М. Згуровського, В. Кременя, В. Лугового, В. Олійника, С. Сисоевої та ін. Інформатизація освіти передбачає інтенсивне використання ІКТ не лише у навчально-виробничому і виховному процесі, а й в усіх сферах управлінської діяльності з метою створення і реалізації інформаційних систем управління освітою, спрямованих на підвищення ефективності її процесів, економії часу та ресурсів. Інформаційний ресурс ПТО – сукупність всієї необхідної інформації, що одержується і накопичується в процесі діяльності системи та використовується ПТНЗ, їх партнерами і користувачами освітніх послуг завдяки комп'ютерним мережам, сховищам та базам даних.

Інформаційно-аналітична діяльність – це вид управлінської (найчастіше) роботи, зорієнтованої на комплексний аналіз сфер життєдіяльності суб'єкта управління, виявлення найважливіших тенденції і закономірностей його розвитку, підготовку пропозицій щодо різних варіантів рішення тих чи інших проблем і, зрештою, спрямованих на підтримку управлінських дій та оцінку наслідків їх реалізації.

Інформаційний обмін між учасниками інформаційного обміну вимагає суворої регламентації і включає напрями та характеристики інформаційних потоків, порядок, правила й норми інформаційної взаємодії елементів, обов'язки і відповідальність управлінців щодо реалізації регламенту інформаційного обміну.

Поняття інформаційно-аналітичної компетентності нерозривно пов'язане з поняттям «компетентність». Компетентісно-орієнтована професійна освіта – не данина моді – придумувати нові слова й поняття, а об'єктивне явище, зумовлене соціально-економічними, політико-освітніми та педагогічними чинниками. Насамперед, це реакція професійної освіти на зміни соціально-економічних умов і процеси, що з'явилися разом з ринковою економікою. Ринок пред'являє до сучасного фахівця певний пласт нових вимог, які недостатньо враховані або й зовсім не враховані у програмах підготовки фахівців, розроблених раніше. Ці нові вимоги (одні автори (В. Байденко) їх називають базовими навичками), інші (А. Новіков) – надпрофесійними, базисними кваліфікаціями), треті – ключовими компетенціями), як виявляється, не пов'язані жорстко з тією чи іншою дисципліною, вони мають надпредметний характер і виділяються своєю універсальністю. Їх формування вимагає не стільки нового змісту (предметного), скільки інших інноваційних педагогічних технологій [4].

Міжнародний департамент стандартів для навчання, досягнення та освіти (International Board of Standards for Training, Performance and Instruction, IBSTPI) поняття компетентність визначає як спроможність кваліфіковано здійснювати діяльність, виконувати завдання або роботу. У низці рішень міжнародних форумів (в тому числі Лісабонської конвенції 2001 р., м. Стокгольм) обґрунтовано, що ключові компетентності для навчання впродовж життя дають змогу особистості ефективно здійснювати діяльність або виконувати такі функції, що підлягають досягненню конкретних стандартів у галузі професії чи

виду діяльності, індикаторами яких є набуті знання, уміння, навички та навчальні досягнення [5].

Робота над компетенціями – це шлях, яким системи освіти в усьому світі намагаються подолати розрив між результатами освіти і сучасними вимогами життя (і, насамперед, – вимогами сфери праці й зайнятості). Сама категорія «компетентність» виникла з потреби адаптації людини (працівника) до мінливих умов життя. Як раніше успішність в житті визначала поінформованість, наявність знань, так тепер таку успішність визначає змістовно-мотиваційна готовність до дії («компетенція») [6, с. 5].

У ринкових умовах, зазначає Г. Ібрагімов, у сфері послуг (до речі, освіта сьогодні належить до сфери послуг) ця суперечність стрімко загостилася, відбулась певна переорієнтація цінностей, яка й стала передумовою появи компетентнісного підходу (що прийшов на зміну традиційному, академічному, знаннієцентриському), який розглядається в сучасній професійній педагогіці як новий, зумовлений ринковими відносинами тип цілепокладання в освітніх системах. Поняття компетентність, якщо говорити про структуру підготовки фахівця, вживається щодо мети й результату, а якість – до всіх компонентів структури [7].

На думку цього автора, компетентність – характеристика цілі, яка означає, що цілі освіти пов'язуються більш щільно із ситуаціями і стосуються ринку праці та є актуальними потребами сьогодення. У сучасній вітчизняній педагогіці відомі кілька різних підходів, які лежать в основі підготовки фахівців. У їх числі є як уже відомі й усталені (традиційний–знаннієцентриський, системний, діяльнісний, комплексний, особистісно-орієнтований, особистісно-діяльнісний), так і нові, що увійшли в науковий обіг порівняно недавно (ситуативний, контекстний, поліпарадигмальний, інформаційний, ергономічний тощо). До таких належить і компетентнісний підхід [7].

Також треба розрізняти поняття компетенції і компетентності. М. Ільїн наголошує, що термін «компетенція» логічно використовувати, характеризуючи коло повноважень, прав, обов'язків робітника. Поняття компетентності пов'язане з тим, що для виконання обов'язків працівник повинен мати певні знання, уміння, навички з професійно-значущими властивостями і якостями, які у своїй інтегративній сукупності й визначають його здатність до діяльності [8, с. 27].

На думку В. Байденка, компетенції охоплюють здібність, підготовленість до функціональних обов'язків та ставлення до них (спосіб поведінки), які необхідні для виконання діяльності. Традиційно розрізняють предметну, методологічну, соціальну компетентність (в тому числі, педагогічних працівників). Професійна компетентність виступає як сукупність двох компонентів: професійно-технологічної підготовленості, що означає володіння технологіями, і компонента, що має надпрофесійний характер, необхідний кожному фахівцю – ключових компетенцій. Компетенції охоплюють здібність, підготовленість до функціональних обов'язків та ставлення до них (спосіб поведінки), які необхідні для виконання діяльності.

Компетенція педагога – це здатність реалізовувати на практиці свою компетентність, узагальнені способи дій, що забезпечують продуктивне виконання професійної діяльності. Компетентність виражається в готовності до здійснення ефективної педагогічної діяльності у конкретних проблемних ситуаціях та в умовах дуже швидкого старіння інформації.

На думку Л. Петренко, інформаційно-аналітична компетентність – це системоутворювальний компонент управлінської, виробничої, освітньої, науково-виробничої, науково-дослідної та інноваційної діяльності й суспільної практики. Інформаційно-аналітична компетентність – частина професійної компетентності у певній предметній області, що визначає готовність і здатність особи використовувати професійні знання за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. До її структури входять такі блоки: когнітивний, функціональний, особистісно-ціннісний, операційний, рефлексивний, мотиваційний, акмеологічний, ідентичний функціональний та операційний. Кожний компонент інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників – це складне системне утворення, що представлене ключовими, базовими і спеціальними компетенціями, які перебувають у постійному розвитку. Їхній недостатній рівень сформованості зумовлюється незначною кількістю інформаційно-пошукових систем та можливостей їх використання для задоволення інформаційних потреб; недостатніми знаннями щодо класифікації, систематизації, аналізу, алгоритмів складання різних форм фіксації інформації; відсутності методик щодо технологій створення особистих методичних інформаційних банків і баз даних, їх використання у професійній діяльності та професійному спілкуванні [10].

В. Ягупов вважає, що інформаційно-аналітична компетентність такої категорії педагогічних працівників як керівники ПТНЗ – це їхнє ставлення до інформації й критичне усвідомлення її цінності, інформаційно-аналітичні знання, навички, вміння, здатності, професійно важливі якості, особистий досвід у сфері пошуку, оцінювання, використання, збереження, аналізу, оформлення та передачі інформації за допомогою різних засобів, методів і форм інформаційно-аналітичної діяльності, що дає змогу оперативно орієнтуватися в інформаційному просторі ПТНЗ, брати участь у його формуванні, а також успішно реалізовувати інформаційно-аналітичну функцію як суб'єкта управління в системі ПТО.

Ця складова інформаційної культури керівника ПТНЗ визначається рівнем його професійної, фахової та управлінської підготовленості, інформаційно-аналітичним досвідом, індивідуальними здатностями, мотивованим прагненням до постійного самовдосконалення і, водночас, відповідальним ставленням до процесів пошуку, оброблення та передачі різноманітної інформації у процесі реалізації посадових компетенцій. Її істотною особливістю є те, що змістовне наповнення зумовлене, по-перше, системою посадових компетенцій керівника ПТНЗ конкретного профілю; по-друге, специфікою конкретного ПТНЗ, що викликане його кінцевим продуктом – випускниками, професійна підготовка яких спрямована на діяльність у конкретних галузях економіки; по-третє, умовами ринкової економіки, оскільки прийняття рішень керівниками відбувається в умовах невизначеності й

мінливості. У таких ситуаціях інформація набуває значення не лише корисного ресурсу, а й важливого й затребуваного продукту [11, С. 77–78].

Порівняння – мисленне встановлення подібності чи відмінності предметів за певними ознаками.

Аналіз – мисленне розчленовування предметів на складові, виділення у процесах, явищах певних ознак.

Синтез – мисленне з'єднання в єдине ціле частин предмета або його ознак, отриманих у процесі аналізу.

Абстрагування – мисленне виділення одних ознак предмета (ключових) і неувага до інших (неістотних).

Узагальнення – мисленне об'єднання окремих предметів у певному понятті, відхід від багатьох деталей для того, щоб глибше заглибитися і побачити головне.

Висновок. Отже, сьогодні за рівнем розвитку понятійно-термінологічного апарату з проблем інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників ПТНЗ можна визначати рівень розвитку адекватної йому теорії. Критеріями розвиненої теорії є чітка багатоаспектна понятійна система, яка відображає розмаїття проблеми. Тому в статті ми намагалися дати тлумачення найпоширеніших дефініцій цього дослідницького поля, яке починає розбудовуватися.

Література

1. Философский словарь / под ред. И. Т. Фролова. – 4-е изд.- М.: Политиздат, 1981. – 445 с.
2. Енциклопедія освіти / Акад.пед. наук України. Лукина Т. О. Якість освіти.; голов. ред. В. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Глоссарій відкритої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.info.mesi.ru/program/g_4.html
4. Новиков А. М. Профессиональное образование в России / А. М. Новиков. – М., 1997. – 254 с.
5. Международно-правовые акты и документы по развитию европейской интеграции в образовании и исследованиях. Европейское образовательное пространство: от Лиссабонской конвенции по признанию до Болонского процесса. Серия «Законодательство об образовании». /Министерство образования и науки РФ. – М. : «Готика», 2004. – 285 с.
6. Блинов В. И. Стандарт результата (о новых федеральных государственных стандартах профессионального образования) / В. И. Блинов // Проф. образование в России и за рубежом. – 2010. – № 1 (2). – С. 5–14.
7. Ибрагимов Г. И. Компетентный подход в профессиональном образовании / Г. И. Ибрагимов // Электронный ресурс: Режим доступа: http://ifets.ieee.org/russian/depository/v10_i3/html/3_Ibragimov.htm. – Загл. с экрана.
8. Ильин М. В. Внедрение и использование образовательных стандартов профессионально–технического образования / М. В. Ильин // Проф. образование. Столица 1. – 2009. –№ 9. – С. 26–28.
9. Шишов С. Компетентный подход в образовании : междунар. аспект / С. Шишов // Відкрит. урок. – 2004. – № 17/18. – С. 20–21.

10. Петренко Л. М. Морфологія інформаційно-аналітичної компетентності керівників професійно-технічних навчальних закладів (емпіричні дані) / Л. М. Петренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ippto.kiev.ua/files/upravlinnya/petrenko/petrenko3/petrenko3.pdf>. – Загол. з екрану.

11. Ягупов В. Інформаційно-аналітична компетентність керівників професійно-технічних навчальних закладів: поняття, зміст і структура / В. Ягупов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvipto/2012_3/articles/Yagupov.pdf. Загол. з екрану.

Abstract

THE DEVELOPMENT OF INFORMATION AND ANALYTICAL COMPETENCE VET TEACHERS: DEFINITIVE DESCRIPTION OF THE MAIN CONCEPTS OF THE STUDY

Iryna Savchenko, Ph.D. in Pedagogy, Senior research fellow of the Laboratory for «All-Ukrainian VET information analysis center». Institute of Vocational Education under the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

Today, under conditions of rapid obsolescence and update, upgrade modern innovative production technology workers vocational training institutions have to be in a constant process of teaching your search. Students of vocational schools focused on growing their own professional competence through lifelong learning, highly dependent on the ability to independently find and use information to obtain new knowledge. Therefore, the formation of a common information space education in Ukraine is increasingly actualized problem of information analitchnoyi competence of teachers of vocational schools. In the information society search technology, processing and analysis of information important for the head of the education department, director of the vocational school and the teacher of special technology, a production study student. Practice shows us what technologies possession of information in an open learning environment, formed pedagogical influence significantly improves the learning activities of student's samorozvyvalnu. The problem, as each doslidzhuvalnyh scientific problems has its own terminology and forms a conceptual and categorical apparatus. The article introduces the basic definitions of widespread problems interpretations of information and expertise of VET teachers and argues that the criteria developed theory is clearly multifaceted conceptual system that is inextricably linked to the intensification of the processes of education informatization. They allow the optimal communication of scientific research and its results.

Keywords: *quality of education, development, expertise, information and analytical competence, teaching staff, monitoring, indicators, indices, effective operation of vocational and technical education.*

References.

1. Filosofskiy slovar / pod red. I. T. Frolova. – 4-e izd.- M.: Politizdat, 1981. – 445 s.
2. Entsyklopediya osvity / Akad.ped. nauk Ukrayiny. Lukyna T. O. Yakist' osvity.; holov. red. V. Kremen'. — K. : Yurinkom Inter, 2008. — 1040 s.
3. Hlossariy vidkrytoyi osvity [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.info.mesi.ru/program/g_4.html
4. Novikov A. M. Professionalnoe obrazovanie v Rossii / A. M. Novikov. — M., 1997. — 254 s.
5. Mezhdunarodno-pravovyye akty i dokumenty po razvitiyu evropeyskoy integratsii v obrazovanii i issledovaniyah. Evropeyskoe obrazovatelnoe prostranstvo: ot Lissabonskoy konventsii po priznaniyu do Bolonskogo protsessa. Seriya Zakonodatelstvo ob obrazovanii». /Ministerstvo obrazovaniya i nauki RF. – M. : «Gotika», 2004. — 285 s.
6. Blinov V. I. Standart rezultata (o novyih federalnih gosudarstvennyih standartah professionalnogo obrazovaniya) / V. I. Blinov // Prof. obrazovanie v Rossii i za rubezhom. — 2010. — # 1 (2). – S. 5–14.
7. Ibragimov G. I. Kompetentnostnyiy podhod v professionalnom obrazovanii / G. I. Ibragimov // Elektronnyy resurs: Rezhim dostupa: http://ifets.ieee.org/russian/depository/v10_i3/html/3_Ibragimov.htm. — Zagl. S ekrana.
8. Ilin M. V. Vnedrenie i ispolzovanie obrazovatelnyih standartov professionalno–tehnicheskogo obrazovaniya / M. V. Ilin // Prof. obrazovanie. Stolitsa 1. — 2009. —. — S. 26–28.
9. Shishov S. Kompetentnostnyiy podhod v obrazovanii : mezhdunar. Aspect / S. Shishov // Vidkrit. urok. — 2004. — 17/18. — S. 20–21.
10. Petrenko L. M. Morfolohiya informatsiyno-analitychnoyi kompetentnosti kerivnykiv profesiyno-tehnichnykh navchal'nykh zakladiv (empirychni dani) / L. M. Petrenko [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu: <http://www.ipto.kiev.ua/files/upravlinnya/petrenko/petrenko3/petrenko3.pdf>. — Zahol. z ekranu.
11. Yahupov V. Informatsiyno-analitychna kompetentnist' kerivnykiv profesiyno-tehnichnykh navchal'nykh zakladiv: ponyattya, zmist i struktura / V. Yahupov [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu: http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvipto/2012_3/articles/Yagupov.pdf. — Zahol. z ekranu.